

Список використаних джерел

1. Адміністративна поведінка: дослідження процесів прийняття рішень в організаціях, що виконують адміністративні функції / Герберт А. Саймон ; [переклад з англійської: Руслан Ткачук]. – Київ: АртЕк, 2001. - xv, 375 с.
2. Беккер Г. Современная экономика труда [Текст] / Г. Беккер. – М.: Изд-во МГУ, 1996. – 600 с.
3. Економічні інституції капіталізму: фірми, маркетинг, укладання контрактів. - К.: АртЕк, 2001. – 457 с.
4. Лихолат С.М. Імплементация мирового опыта развития малого бизнеса [Текст] / С.М. Лихолат, В.Г. Васильцив // Dezvoltarea inovatională din Republica Moldova: problemele naționale și tendințele globale» conf. intern. șt.-practică (2013; Comrat) Dezvoltarea inovatională din Republica Moldova: problemele naționale și tendințele globale.- Инновационное развитие Республики Молдова: национальные задачи и мировые тенденции. conf. intern. șt.-practică. 7-8 нояб. 2013, Comrat / науч. ред.: А.П. Левитская.- Comrat. S.n., 2013. – с. 356-363.
5. Методи і моделі оцінювання розвитку малого бізнесу: мезо- та макrorівень: монографія [Текст] / Т.В. Уманець, Ю.О. Ольвінська, О.В. Лукачова; за ред. Т.В. Уманець. – Донецьк: «ВІК», 2010. – 280 с.
6. Про захист економічної конкуренції: Закон України № 2210-III від 11.01.2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.
7. Про державну підтримку малого підприємництва: Закон України № 2063-III від 19.10.2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2063-14>.
8. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України № 1775-III від 01.06.2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1775-14>.
9. Про підприємництво: Закон України № 698-12 від 07.02.1991 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/698-12>.
10. Про спрощену систему оподаткування обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва: Указ Президента України № 727/98 від 03.07.98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/727/98>.
11. Цегелик Г.Г. Державна підтримка розвитку малого підприємництва в Україні [Текст] / Г.Г. Цегелик, М.Я. Квик // Вісник Хмельницького національного університету.

Summary. *The possibilities of creating a system optimization market solutions to small business development in Ukraine. Provided guidance to stabilize small businesses.*

Key words: *Entrepreneurship, competitiveness, economic security, personnel, business activities, benefits.*

УДК 658.15

Матвеева М.П., к.е.н.

*Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Проаналізовано сучасний стан розвитку суб'єктів підприємницької діяльності Львівської області. Розглянуто причини, які гальмують розвиток підприємництва та напрямки їх подолання.

Ключові слова: *підприємство, підприємницька діяльність, малий та середній бізнес.*

Постановка проблеми. Сучасний розвиток підприємництва Львівської області, незалежно від сфери економічної діяльності, є надзвичайно проблемним. Шлях створення нових суб'єктів підприємницької діяльності, реструктуризації старих, ринкової адаптації, ускладнений світовою фінансовою кризою, не всім вдається подолати.

Незадовільними є показники технічного та технологічного рівнів виробництва, ресурсомісткості, продуктивності, інвестиційної та інноваційної активності тощо. Незважаючи на широку законодавчу базу, інституційне середовище підприємництва недостатньо сприятливе для підприємницької діяльності.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню підприємництва як складової системи економічних відносин традиційно приділялася значна увага вчених-економістів. Суттєвий внесок зроблений такими зарубіжними вченими, як М. Вебер, П. Друкер, Р. Кантільйон, А. Сміт, Г. Тюнен, Ф. Хайєк, А. Хоскінг, А. Шапіро, Й. Шумпетер та ін. З початком ринкової трансформації економіки активно досліджували теорію підприємництва вітчизняні вчені В. Афанасьєв, О. Бандурович, А. Бусигін, З. Варналій, А. Гальчинський, В. Геєць, Я. Жаліло, Н. Іващенко, В. Кредісов, Г. Климко, І. Лукинов, А. Савченко, В. Сизоненко, С. Соболев, М. Чумаченко, Ф. Шамхалов та ін. Проте актуальними для України залишаються вивчення впливу євроінтеграційних процесів на розвиток підприємництва, зокрема в прикордонних регіонах, до яких належить Львівська область, розвиток інноваційного підприємництва, аспектів екологічного підприємництва тощо.

Мета статті. Огляд рейтингу України в сфері ведення бізнесу. Аналіз розвитку підприємництва у Львівській області. Визначення шляхів подолання перешкод до ведення ефективної підприємницької діяльності.

Виклад основного матеріалу. В Україні реалізація потенціалу підприємництва гальмується несприятливим економічним та правовим середовищем. Згідно рейтингового дослідження міжнародної фінансової корпорації «Ведення бізнесу» показники України є дуже невтішними. Як видно з таблиці 1, ряд показників продовжує погіршуватись, що й надалі погіршує загальний рейтинг України. За складністю адміністрування податків, кількістю і складністю отримання дозволів Україна посідає 181-е місце серед 183-х країн, що аналізуються, випереджаючи лише Республіку Білорусь і Венесуелу (за показниками «системи оподаткування») та Російську Федерацію (за показниками «дозвільна система у будівництві»). Найнегативніше впливають на підприємницький клімат в Україні великі затрати часу на реєстрацію власного бізнесу та затрати коштів на проходження дозвільних процедур, коштів, пов'язаних з ліквідацією підприємства, реєстрацією власності.

Таблиця 1

Місце України в рейтингу за показниками ведення бізнесу*

Показник	Роки			
	2009	2010	2011	2012
Ведення бізнесу	146	142	152	149
Започаткування бізнесу	126	134	112	118
Дозвільна система у будівництві	181	181	180	182
Реєстрація власності	144	141	166	165
Доступ до кредитів	27	30	24	21
Захист прав інвесторів	143	109	111	108
Система оподаткування	182	181	181	181
Міжнародна торгівля	139	139	140	136
Забезпечення виконання контрактів	46	43	44	44
Ліквідація підприємств	145	150	156	158

*Джерело: сформовано на основі [6].

Одним з головних чинників соціально-економічного розвитку держави є розвиток підприємницької діяльності. Впродовж 2000-2009 років на Львівщині спостеріга-

ється ріст на 32,5% кількості підприємств – юридичних осіб, які займаються підприємницькою діяльністю, однак за період 2010-2012 році відбувається зменшення кількості на 22,3%. Криза 2008 року спричинила згорання підприємницької діяльності, і в загальному підсумку з 2000 по 2012 рік збільшення кількості підприємств становить лише 8,3%.

За кількістю підприємств – суб'єктів підприємницької діяльності на 10 тис. осіб наявного населення можна провести групування у розрізі районів Львівської області. Станом на кінець 2012 року найбільша кількість підприємств була зосереджена у Пустомитівському районі (та окремо у містах Львів, Дрогобич, Моршин, Самбір, Трускавець), другу за чисельністю групу утворюють Городоцький та Жовківський райони (та окремо міста Борислав, Стрий, Червоноград), третю – Буський, Золочівський, Кам'янка-Бузький, Миколаївський, Перемишлянський, Яворівський райони, четверту – Бродівський, Жидачівський, Мостиський, Радехівський, Сокальський райони, п'яту – Дрогобицький, Самбірський, Сколівський, Старосамбірський, Стрийський, Турківський райони. Можна зробити висновок, що на кількість підприємств має вплив географічно-територіальне розташування та близькість до обласного центру. П'ята група належить до зони Передкарпаття та Карпат і потребує сприяння органів місцевої та державної влади у розвитку підприємництва. На нашу думку, увагу слід звертати на розвиток курортного, рекреаційного та туристичного напрямків.

Найбільша кількість суб'єктів підприємництва зосереджена в торгівлі, промисловості, на ринку нерухомого майна. Зміна умов ведення бізнесу призводять до зміни структури підприємництва за видами економічної діяльності. За період 2000-2012 р.р. на 15% скоротилась питома вага підприємств оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів, на 4,4% – у промисловості. В той же час, зросла на 3,9% частка підприємств у будівництві, на 1,8% – сільському, лісовому та рибному господарстві, на 14,1% – у сфері інформації та телекомунікації, фінансової та страхової діяльності, надання інших видів послуг (рис. 1).

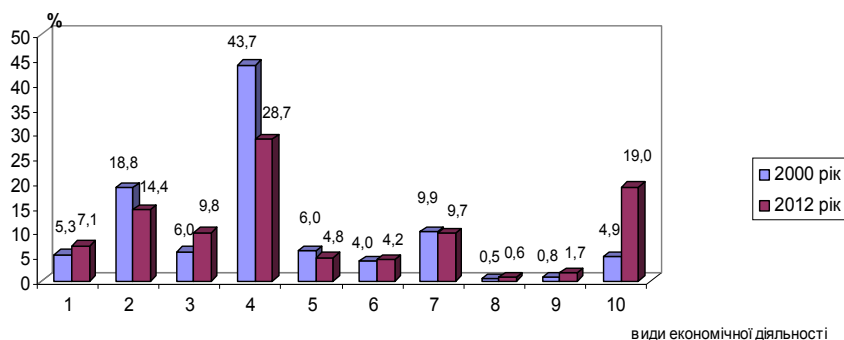

Рис. 1. Питома вага підприємств – суб'єктів підприємницької діяльності за видами економічної діяльності, у% до загальної кількості (1 – сільське, лісове та рибне господарство, 2 – промисловість, 3 – будівництво, 4 – оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспорту, 5 – діяльність готелів та ресторанів, 6 – транспорт і зв'язок, 7 – операції з нерухомістю, 8 – освіта, 9 – здоров'я та соціальна допомога, 10 – інші). *

*Джерело: побудовано на основі [5].

За даними 2012 року левову частку за розміром складають малі підприємства (94,4% від загальної кількості). Лише в промисловості та торгівлі є незначний відсоток великих (відповідно 0,7% та 0,2%) підприємств. Середні підприємства є у проми-

словості (13,8%), у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (10,5%), у сфері мистецтва, спорту та відпочинку (12,0%).

На результати діяльності підприємств впливають різноманітні чинники: податковий тиск, висока конкуренція, нестача фінансових коштів, проблеми з реалізацією продукції чи послуг, високі відсотки кредитних ставок та ін. Вони не тільки ускладнюють ведення діяльності, але й призводять до її згорання. Питома вага збиткових підприємств протягом 2000-2012 р.р. коливалась в межах 33-38%. Слід зауважити, що відсоток малих та середніх збиткових підприємств після кризового періоду є незмінним (37-38%), а от великих зріс за останні три роки більш як втричі (з 12,5% у 2010 р. до 42,9% у 2012 р.). Якщо проводити аналіз за видами економічної діяльності, то зменшення питомої ваги збиткових підприємств спостерігається у сільському та лісовому господарстві у 1,5 рази, а от у інших галузях питома вага або майже незмінна або зростає.

Негативною є тенденція зменшення кількості працівників на підприємствах. Щорічний спад становить 5-8%. З 566,2 тис. осіб у 2000 році кількість працівників зменшилась до 374,4 тис. осіб на початок 2014 року. Однак, якщо в промисловості кількість працівників зменшилась в 1,4 рази, то у сільському та лісовому господарстві – в 4 рази.

Розвиток підприємств малого та середнього бізнесу є важливим з точки зору створення нових робочих місць, існування здорової конкуренції, стабілізації регіональних економік та наповнення регіональних бюджетів. Ці підприємства мають більшу маневреність на ринку, менший дестабілізуючий вплив в разі банкрутства в порівнянні з великими підприємствами. В умовах вимог сталого розвитку, дотримання світових стандартів якості, малим і середнім підприємствам легше провадити екологічну чи інноваційну діяльність.

Висновок. Аналізуючи ситуацію з підприємницькою діяльністю, можна виділити ряд причин, що гальмують її розвиток. В першу чергу це труднощі із започаткуванням підприємницької діяльності, зокрема, організаційно-правові і недостатній професійний рівень та брак досвіду у сфері малого та середнього бізнесу. Значний негативний вплив має недоступність кредитних ресурсів, несприятлива податкова політика, проблематичність залучення інвестицій. З одного боку, є напрацьована нормативно-правова база, передбачена державна підтримка підприємницької діяльності, але з іншого, вони з труднощами реалізуються на практиці. Ще однією болючою проблемою є незахищеність від протиправних зазіхань, зокрема контролюючих органів та рейдерських захоплень. Для подолання цих перешкод необхідна активна участь держави.

Для суб'єктів підприємницької діяльності Львівської області слід вишукувати нові можливості, нові ринкові ніші для ведення ефективної діяльності. Слід сповна використати можливості прикордонного регіону для ведення зовнішньоекономічної діяльності у всіх галузях економіки. Враховуючи світові вимоги щодо екологізації ведення господарської діяльності та виробництва екологічно чистої продукції, скористатись можливостями ведення екологічного сільського господарства, зокрема тваринництва. Слід поглиблювати розвиток курортного, рекреаційного та туристичного напрямків. Малий та середній бізнес повинен зайняти гідну нішу у сфері ведення інноваційної діяльності, в першу чергу використовуючи потужний науковий потенціал області.

Список використаних джерел

1. Ващенко К.О. Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні: національна доповідь. / К.О. Ващенко, З.С. Варналій, В.Є. Воротін, В.М. Геєць, О.М. Кужель, О.В. Лібанова. – К.: Держкомпідприємництво, 2012. – 52 с.

2. Гой І.В. Підприємництво: Навч. посіб. / І.В. Гой, Т.П.Смелянська. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 368 с.
3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Офіційний сайт Головного управління статистики у Львівській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://database.ukrcensus.gov.ua/statbank_lviv
5. Оцінка бізнес – регулювання за рейтингом Дослід business [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://russian.hoingbusiness.org/data/exploteeconomies/ukraine/>

***Summary.** The current state of development of entrepreneurship in Lviv region is analyzed. The reasons that hinder the development of entrepreneurship and direction of their solution are discussed.*

***Key words:** enterprise, entrepreneurship, SMEs (small and medium business).*

УДК: 339.13.012.434

*Михальчишин Н.Л., к.е.н., доцент
Національний університет «Львівська політехніка»*

СВОБОДА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА РИНКОВА ВЛАДА: СУТНІСТЬ ТА ВЗАЄМОВПЛИВИ

В статті розглядається сутність свободи підприємницької діяльності, ринкової влади суб'єктів господарювання, особливості їх прояву на товарних ринках, зокрема, особливості та засоби впливу ринкової влади на свободу підприємницької діяльності учасників ринкових відносин. Визначено зміст законодавчих, ринкових перешок та перешкод владного характеру для вільного прийняття рішень суб'єктами господарювання.

***Ключові слова:** конкуренція, ринкова влада, свобода підприємницької діяльності, ринок, суб'єкт господарювання, конкуренційне законодавство.*

Постановка проблеми. Ринок, як економічне утворення, характеризується одночасним існуванням попиту та пропозиції на певне благо (товар, роботи, послуги). При цьому наявність пропозиції повинна супроводжуватись свободою підприємницької діяльності, як одного з необхідних факторів існування ринку загалом. З теорії галузевих ринків відомо, що більшість ринків відрізняються між собою за ступенем свободи підприємницької діяльності, тому в економічному середовищі паралельно можуть існувати регульовані та нерегульовані ринки, ринки цілком конкурентні та з обмеженою конкуренцією або й взагалі за відсутності конкуренції. Те, яким буде ринок, визначається ступенем ринкової влади, особливостями її прояву на ринку, взаємовпливами свободи підприємницької діяльності та ринкової влади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Свобода підприємницької діяльності, як один з принципів господарювання, досліджується Козачуком М.О. Як суспільний та правовий феномен аналізує свободу підприємницької діяльності Демінська А.А. Ринкова влада, як елемент впливу суб'єктів господарювання на ринки, досліджується Герасименко А.Г. За результатами аналізу останніх досліджень та публікацій виявлено, що поняття ринкова влада та свобода підприємницької діяльності потребують дослідження в контексті сутності взаємозв'язків та взаємовпливів.

Формулювання цілей статті. В дослідженні свободи підприємницької діяльності та ринкової влади в контексті ринкоутворюючих елементів основною метою є розкриття сутності понять, встановлення засобів їх взаємовпливів та виявлення перешкод для вільного прийняття рішень суб'єктами господарювання.